

Anna Kristensen

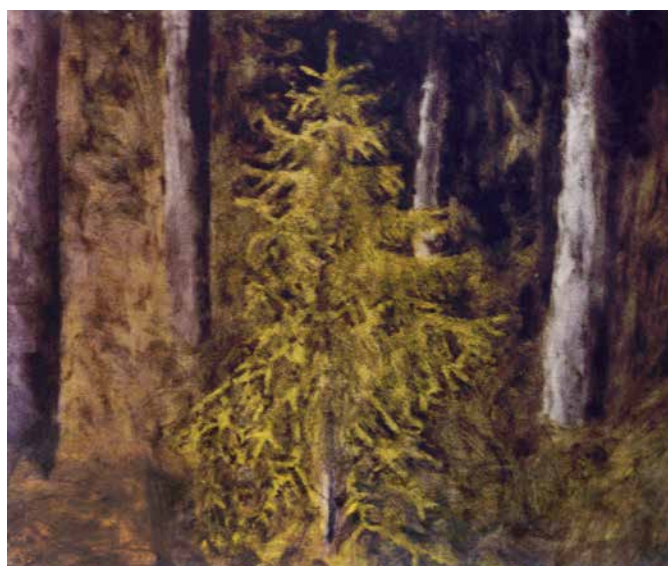
Gran 1, 85x58 cm, olja på duk

Gran 2, 85x58 cm, olja på duk

Gran 3, 85x100 cm, olja på duk

X = X

Vid första mötet med Konstbiotopen upplever jag den som en icke-plats, ett mellanrum mellan platser med tydligare karaktär och platser med eventuell funktion. Denna tidiga erfarenhet av platsen kommer att få betydelse för mitt arbete. Författaren Harry Martinsson skriver i en dikt att för att "uppleva" naturen kan de "upptornade stackmolnen / efter en het sommardag i ett fridfullt / småländskt hult" vara "våldigare än / själva Gaurisankar". Konstbiotopen är för mig en plats som inte behöver förklaras eller förtydligas, $x = x$, himlen himmelsblå. Mossan är inte dunmjuk, mossan = mossan. Träden är inte förvridna, imponerande eller mastodontiska, träden = träden. Myra = myra, mygga = mygga, det behövs inga superlativ, preciserande adverb eller ens ett adjektiv. Vad gör en sådan plats med mig? Den låter mig bara vara.

Konstbiotopen är hemtam, som ett vant vatten i en kran, eller vardagar på rad och får mig att minnas de målningar jag gjorde som tjugofemåring av en gran i en liknande skog. Trettionio år senare läser jag en essä av författaren Helena Granström, "Att nå fram till världen – om den smärtsamma längtan efter att få leva fullt ut" där hon lyfter fram och sammanfattar några av filosofen Martin Bubers tankar: "Det finns, skriver Martin Buber, två sätt att möta världen: att tilltala den med ett Det, och att tilltala den med ett Du. I och med att vi gör det ena eller andra skapar vi också oss själva: Det jag som säger Det till världen, är ett annat än det jag som säger Du. Som ett Det kan världen beskrivas och manipuleras, som ett Det kan jag betrakta den och till och med älska den – men först när den blir ett Du inför mig kan jag i verklig mening ingå i relation till den. Enbart Duet, aldrig Detet, uttalar jag från djupet av min själ, med hela mitt mänskliga väsen."

På biblioteket hittar jag Martin Bubers *Jag och Du* i översättning av Margit och Curt Norell, och läser vidare:

Jag betraktar ett träd.

Jag kan uppfatta det som bild: en stelnad pelare i ljusets anstormning, eller den sprittande grönskan genomfluten av bakgrundens milda silverblå.

Jag kan uppleva det som rörelse: den svällande ådringen kring den fasta och uppåtsträvande märgen, rötternas sugning, lövens andning, ändlöst samspel med jord och luft – och det dolda växandet självt.

Jag kan inordna det i en art och iaktta det som exemplar med avseende på uppbyggnad och livsform.

Jag kan i så hög grad övervinna dess närvaro och form i nuet, att jag endast uppfattar det som en lag. [...]

I allt detta förblir trädet mitt föremål och har sin bestämda plats och sin bestämda tid, sin art och sin beskaffenhet.

Men det kan också ske, genom vilja och nåd på samma gång, att jag i det jag betraktar trädet blir innesluten i relationen till det, och nu är trädet inte något Det längre.

Att uppleva trädet som ett Du innebär att trädet uppenbaras för mig i sin fullständiga komplexitet men som ett helt. Trädet finns där som ett medliv i världen,

E som i ekoxe, 20x20 cm,
olja på plexi

inte som forskningsobjekt, eller något som uppfyller en rad egenskaper, eller som en estetisk form. Trädet ”finns där i sin verklighet som min motpart och har att göra med mig liksom jag med det – bara på ett annat sätt. Man skall inte försöka försvaga relationens innebörd; relation är ömsesidighet”, skriver Buber. I mötet med trädet, eller när jag ser in i ögonen på ett djur, möter jag tillvarons väsen i all sin outgrundlighet. Skillnaden och likheten mellan jag och Du.

Går det att tränga igenom den imaginära glasväggen mellan mig och världen? Hur ska jag kunna nå fram till en insekt, någon som jag inte förstår och vars språk jag inte kan tala? Jag ställer mig frågan: – vem är Du ekoxe? Och kommer jag att få veta något om dig genom att se dig, eller kommer allt att handla om mig? När jag som tjugofemåring målade granen frågade jag mig vilken estetik jag använde, varför jag gjorde det och för vem: för mamma, för konstvärlden, eller för själva granen? Om och om igen ställde jag frågan till granen: – är Du glad över att jag ser dig?

Människan har skickat ut konst och poesi i rymden för att kommunicera med andra tänkta civilisationer. 1972 och 1973 sändes de två sänderna Pioneer 10 och 11 upp. På rymdkapslarnas höljen hade inpräntats bilder av vårt solsystem, en väteatom, en man och en kvinna. Intressanta val måste då företas, liknande de val som jag står inför vid Konstbiotopen.

Vilka hisnande perspektiv. Min ambition är inte att göra konst för universum utan för insekter och jag undrar vilket som är svårast, eller möjligt.

Att göra konst för någon

2019 -12-12

Inte ens till de som står mig nära vet jag om jag når fram. Språkförbistring genomsvårar livet. När jag förklarar saker eller berättar om något är jag alltid osäker på om jag lyckas få till ett begripligt flöde av ord. Den där gränsen mellan inre och yttre är något otydlig och jag vet inte om de viktigaste tankarna ligger kvar och skvalpar runt i hjärnvindlingarna eller om de har kommit ut ordentligt i luften. Faktiskt är det lite likadant med skriven text. Det finns oskrivna saker mellan raderna och det är svårt att veta när det oskrivna behöver skrivas ut och när det är onödigt. Därför svänger ofta både det jag säger och det jag skriver mellan att vara överdrivet utmejslat till att vara kryptiskt kort.

Det finns något omöjligt i ambitionen att göra konst för fåglar, humlor, skalbaggar, maskar och svampar, och jag hade säkert varit mer lämpad som sexåring än som sextioplusåring. Som sexåring hade jag en sten, platt upptill, där jag brukade duka upp måltider till insekter. Jag plockade hoptorkade komockor på lägdrorna som jag dekorerade med blommor och runt om hällde jag ut polär med saft.

Numera tänker jag mig att ett reflekterande självmedvetande och någon sorts gemensamt språk eller gemensam estetik är förutsättningen för att konst ska ha mening. Och jag tänker mig att inte ens en delfin eller en apa har det som krävs. Men vad vet jag egentligen?

2020-04-04

Det är svårt att veta hur form och innehåll hänger ihop, tigt är det hur som helst. Färgfläckar utlagda över en yta ger oss föreställningar, bildar en sorts meningar – skapar mening. Färggrant och rytmiskt spelar tjädern tidiga vårvintermorgnar på en oplogad skogsväg. Samma årstid som Bachs Matteuspassionen spelas i kyrkor, som en fågelflock i flykt transformerad till ljud. Sinnliga hänryckningar eller hänförelser som kanske delvis är gemensamma för många arter.

De gånger jag upplevt samspel med andra arter har kommunikationen bestått i ett slags härmande. Ett rop, en vissling, en rörelse och så ett eko av det från den andre.

Tänker att jag i en imaginär föreställning ska bjuda upp en skalbagge till dans: – Vill du dansa med mig?

Jag läser Tomas Tranströmer:

Från mars –79

Trött på alla som kommer med ord, ord men inget språk

för jag till den snötäckta ön.

Det vilda har inga ord.

De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll!

Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön.

Språk men inga ord.

2020-04-05

I novellen ”Uppenbarelseboken” av Torgny Lindgren låter han den lungsjuke pojken, novellens jag, förklara för den sorgsna modern hur lycklig han är över att leva. Hon bekymrar sig över att ha satt honom till världen när hans liv blev så eländigt och värdelöst: ”Det var fasansfullt att någon skulle behöva födas till jorden bara för att nästan genast ryckas bort på det här sättet. Hon ville att jag skulle förlåta henne för att hon hade fött mig. Och inifrån syrebristens lätta berusning sa jag: Jag tycker att livet är underbart.” Och pojken fortsätter längre fram att argumentera för livet: ”Nere vid grinden mot mjölkbordet har jag en stor, flat sten. På den samlar jag ihop grus och småstenar och kottar och sedan bygger jag stora städer. Så härligt och storslaget är det att få leva. Jag tror att livet har en innebörd.” Den lungsjuke pojken i en fiktiv Torgny Lindgren-värld hade precis som jag en flat sten där vi iscensatte våra respektive fantasier. Som spindelvävar av släktskap som sträcker sig över tid och rum. Överallt speglingar, kopplingar och samband, som om allt i tillvaron är ekon, mönster, struktur, form.

Det fick mig i sin tur att plocka fram Imre Kertész *Mannen utan öde* och läsa sista stycket av sjunde kapitlet som strålar av samma känsla av nåd och tacksamhet inför livets under. Just där förtåtas allt och jagpersonens, den femtonårige pojkens djupa livslängtan förmedlas med orden: ”Och det hjälpte inte med all besinning, klokhet, eftertanke, allt sunt förnuft, jag kunde ändå inte missta mig på en förstulen röst av lågmäld längtan inom mig, liksom generad över sitt eget oförnuft men ändå allt envetnare: jag skulle vilja leva lite till i det här vackra koncentrationslägret.”

2020-04-06

Tänker på livsdriften. Och den sinnliga njutningen av färger som lockar blicken. Byggstenarna i måleriets språk.

2020-04-07

Om rörbaggar skriver Hans Scherfig i sin bok *Dammen*: ”På sommaren lever deras larver under vattnet och de andas på ett annat sätt än de andra övervintrande vattendjuren som beskrivits här. Antingen dammen är öppen eller tillfrusen hämtar de luft från vattenplantornas underjordiska delar. Nere under gyttjan har de små fula djuren jagat in sina sällsamma ’andningsspröt’ i växtrötternas vävnad och låtit luften strömma till sig från plantornas så kallade intercellular-rum – det vill säga från de mellanrum som finns mellan växtcellernas väggar”.

Vilken klumpig jätte i världen jag är. Det finns komplexa liv i en helt annan skala än min. Ögon som ser, öron som hör, hjärtan som slår, hjärnor som... ja som vad? Jag har faktiskt ingen aning. Rörbaggarna andas luft från utrymmet mellan cellerna inne i roten på en undervattensväxt. Nu i morse när jag låg i badet och mest kände mig som en insekt i larvstadiet tänkte jag att det är insektsvärlden som inspirerat oss människor till våra föreställningar om en annan kommande existens. Tänk att få en chans till – som änglar med vingar. Som en fulländad trollslända eller fjäril. I en evighet.

”Alla vill till himmelen men få vill ju dö”, sjunger Timbuktu.

2020-04-08

Första sonetten i *Fjärilsdalen, ett requim* av Inger Christensen, tolkad av Sven Christer Svahn:

De stiger upp, planetens fjärilshopar,
som färgstoff upp från jordens varma kropp,
cinnober, ockra, fosforgult som ropar,
ett moln av kemiskt grundstoff som lyfts upp.

Är dessa vingars flimmer blott en dimma
av ljuspartiklar i en bildvision?
Är det min barndoms drömda sommartimma
som klyvs i blixatars tidsförskjutna zon?

Nej, ljusets ängel som kan måla bjärt
sig själv som svart apollo mnemosyne,
guldfjäril, poppelfjäril, svalestjärt.

Jag ser dem med mitt slöjade förnuft
som lätta fjun i värmedisets dyna
i Brajčínodalens middagsheta luft.

Ljusets ängel, mnemosynefjärilen, dansar en vision om något bättre, eller glömt.
Och jag minns mamma i sin alzheimerdimma. Mamma, en annan Inger Kristensen.

2020-04-10

Vem vet om det bland insekter plötsligt uppstår en mnemosyne. En grekisk ordgud, en språkgud, en minnesgud. Någon som förvandlar fjärilsdansens linjer och virvlar till ett kodat partitur. En gud som låter dansen få en innebörd att tolkas av oss andra, kanske – om det är ett requiem, just som ett requiem.

2020-04-11

Jag söker upp sidan där Torgny Lindgren beskrev pojkens flata sten, minns nämligen att längre ner på samma sida slutar novellen med en önskan om att måla mamman: ”Det kolsvarta håret mot den slitna ådermålningen, en klick av glänsande svarta mot en grund av guldockra med stänk av neapelgult och venetianskt rött.” Så nära de färger Inger Christensen anger i sonettens första vers.

Torgny Lindgren: Svart, venetianskt rött, neapelgult och guldockra.
Inger Christensen: Cinnober, fosforgult och guldockra.
Samma färger som jag använt till målningen ”Ängel”.

Ängel, 20x20 cm, olja på duk

R som i röd skogssnigel,
20x20 cm, olja på plexi

2020-04-12

Tänker att jag ska måla en skalbagge – du ekoxe – som korsfäst. Upphängd med blottad mage. Den mjuka sårbara sidan som vi aldrig ser annars.

I ett försök till kommunikation och som en kärleksförklaring till ett delat varande ställer jag nu samma fråga till en ekoxe som jag för fyrtio år sedan ställde till en gran: – vem är Du?

Jag väljer färger och mejslar fram en utsaga. Alltid något mindre än själva kärnan. Men också det enda. Erbjuder min blick. Visar att jag är varse.

En spegel. Din spegel.

Vi är lika där, ekoxen, mnemosynefjärilen och jag, att vi tycker om att se de där färgerna, det där fladdret av fjärilsvingar som rör sig över sommarlandskapet, eller flugögonens svarta mot saftpölens röda.

Martin Buber skriver i boken *Jag och Du*: ”Vad lär man alltså känna av Duet? Ingenting alls. Ty man kan inte lära känna det. Vad vet man alltså om Duet? Bara allt. Ty man vet inte längre något enskilt om det.”

Du fågel, du humla, du skalbagge, du mask och du svamp.

